Hvem arver øyeblikkene?

Laila Sognnæs Østhagen

I morgen forsvinner jeg litt til

190 s. tab, ill. Oslo: Forlaget Oktober, 2014.

Pris NOK 369

ISBN 978-82-495-1353-6

I sin andre roman har Laila Sognnæs Østhagen valgt å skildre hvordan en snart 80 år gammel dame, Signe, som har store hukommelsesproblemer, takler hverdagen etter å ha fått plass i et sykehjem. Språket er gjennomgående rytmisk og ledig, men de hyppige tilbakeblikkene til oppveksten og Signes tanker om moren bidrar til i overkant mange brokker av barndomsminner, noe som gjør det vanskelig å forstå hvordan Signe egentlig har det.

Dette har selvsagt forfatteren gjort med hensikt, og man opplever at Østhagen ønsker å avbryte det narrative drivet for å understreke at ingen fullt ut kan begripe hvordan hverdagen er for en eldre dame med demens. Dette skal Østhagen ha ros for å formidle, men hun burde heller valgt et annet modus operandi. Når handlingen i romanen i liten grad har retning eller utvikling, blir språket et noe labilt virkemiddel. Det gjør lesingen oppstykket, og fragmentene bygger ikke fortløpende på hverandre.

Vi blir aldri ordentlig kjent med Signe, og presentasjonen av hennes historie vekker ikke til live overveldende mye empati. De trivielle hendelsene på sykehjemmet, som dusjing, faste måltider med trist mat, besøk av familie og sporadisk mosjon bidrar naturligvis ikke til å «krydre» Signes tilværelse. Samtidig er hun stadig forvirret og forstår ikke hvorfor sykehjemmets rutiner skal overholdes. Østhagen har formidlet en kjensgjerning om hovedpersonens hukommelse. Det virker som Signes erindringer fra sin oppvekst med moren er korrekte. Derimot svikter hun mentalt på de fleste områder som forutsetter en intakt hukommelse for nåtid og fremtid, for eksempel glemmer hun barn, barnebarn og betydningen av fødselsdagsfeiringer. Det blir upresist å si at Signe lever i fortiden eller «i barndommen», men minnene fra oppveksten er bevart bedre enn inntrykk av nyere dato. Og da er vi inne på hukommelsens levende paradoks, hvordan deler av det vi har erfart, kan hentes klart frem i minnet, mens andre opplevelser er sporløst forsvunnet, tapt for alltid.

I sitt hovedverk *På sporet av den tapte tid* klarte Marcel Proust ikke å gi noe klart svar på om man kan gjenopprette spor av fortiden ved å rekonstruere opplevde øyeblikk. Dersom den indre verden er den eneste virkelige for Signe, er det fremdeles for mange usammenhengende øyeblikk til at historien i boken kan erstatte en mer tradisjonell fortellerform.

Tor Rosness
Tidsskriftet

Medisin og dannelselse

Jarle Ofstad

Legen før og nå

Faget, litteraturen og forbrytelsen. 432 s, tab.

Oslo: Arneberg Forlag, 2014. Pris NOK 349

ISBN 978-82-8220-072-1

Jarle Ofstad er pensjonert overlege i nefrologi og professor emeritus ved Universitet i Bergen. Han skriver i forordet til *Legen før og nå*: «Jeg var 79 da mitt siste bidrag til vitenskapen kom på trykk, og tenkte det var fornuftig å bruke mine siste tilmålte dager til noe annet enn å holde seg faglig å jour og likevel gå nedover bakke.» Resultatet er denne boken, og Ofstad har brukt dagene godt. Se forbi omslaget, tittelen og baksideteksten: boken er svært interessant.

Den består av tre deler, som hver utgjør et essay på rundt 150 sider. Del 1 omhandler legenes plass i historien, fra skikkelsene rundt Hippokrates og frem til vår tid. I del 2 tar Ofstad for seg leger som opptrer i skjønnlitteratur, både som forfattere og karakterer. I den tredje delen, «Forbrytelsen», ligger hovedvekten på legenes rolle i Nazi-Tyskland.

Både emnene og måten de legges frem på, er engasjerende. Teksten bærer preg av å være skrevet av en inspirert forfatter med stort overskudd. Den er spekket med sitater og «én-linjere» som: «En logisk tankerekke på mer enn tre ledd er som regel gal», eller «Å forstå det man leser, er ikke det samme som å skjønne hva det betyr». Målet synes å være å bidra til et dannelsens bakteppe til faget og utøvelsen av det. Jeg mener forfatteren her leverer et viktig bidrag.

Når det er sagt, er det er ikke alltid lett for en ung mann å følge Ofstads referanser. Partier av teksten preges av en utstrakt «name dropping», og han forventer at leseren behersker både tysk og fransk. Tekstene som nevnes, tilhører stort sett et klassisk repertoar, og nålevende forfattere som omtaler leger (f.eks. Michel Houellebecq's viktige bidrag) er i all hovedsak forbigått.

Mest interessant er det når Ofstads konkrete tenkemåte som lege og medisiner kommer frem og brytes opp mot historikerens og litteraturviterens. Det er en sjelden tyngde og dybde i disse passasjene; som leser er jeg takknemlig for å bli tatt med inn i perspektivene han presenterer. Boken er svært relevant for leger og medisinstudenter, men også for alle som er interessert i det underlige fenomenet medisin og utøvelsen av medisin er.

Trond Trætteberg Serkland
Fastlege, Bønes Legesenter